

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/26947,Konferencja-naukowa-Stosunki-polsko-bialoruskie-w-woj-bialostockim-w-latach-1939.html>
02.03.2026, 10:24

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja naukowa „Stosunki polsko-białoruskie w woj. białostockim w latach 1939–1956” – Białystok, 11–12 grudnia 2003 r.

11.12.2003

Białorusini – druga pod względem liczebności mniejszość narodowa w Polsce – to głównie mieszkańcy południowej i wschodniej części woj. podlaskiego.

Stosunki polsko-białoruskie w latach wojny i w okresie powojennym nie miały tak tragicznego przebiegu jak stosunki polsko-ukraińskie, ale nie brak było w nich dramatycznych momentów i napięć: zbrodnie we wrześniu 1939 r., problem współpracy z okupantami (sowieckimi i niemieckimi), stosunek Białorusinów do „władzy ludowej” po 1944 r. i stosunek polskiego podziemia niepodległościowego do ludności białoruskiej – są to tematy, które nadal budzą emocje. Niektóre z nich są także przedmiotem śledztw prowadzonych przez Okręgową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

W konferencji zorganizowanej przez OBEP IPN w Białymstoku, która spotkała się z dużym zainteresowaniem mediów, uczestniczyli historycy z różnych środowisk, w tym członkowie Białoruskiego Towarzystwa Historycznego. Podczas sesji przedstawiono najnowszy stan badań na temat stosunków polsko-białoruskich w woj. białostockim w latach 1939–1956. Konferencję otworzył wiceprezes IPN Janusz Krupski.

W pierwszym dniu konferencji, poświęconym zagadnieniom związanym z sowiecką i niemiecką okupacją Białostocczyzny, największą polemikę wywołał referat dr Heleny Głogowskiej obrazujący białoruskie życie kulturalne pod okupacją niemiecką. Sporną kwestią był problem, gdzie kończy się współpraca w sferze rozwoju kultury i sztuki a zaczyna się kolaboracja. W drugim dniu konferencji historycy zajęli się problematyką stosunków polsko-białoruskich w latach 1944–1956. Jak można się było spodziewać, największe emocje wywołały referaty poświęcone udziałowi osób narodowości białoruskiej w aparacie represji (UB) oraz kontaktom polskiego podziemia niepodległościowego z ludnością białoruską. Większość zgodziła się, że represje, jakie dotknęły Białorusinów z rąk oddziału kpt. Romualda Rajsa ps. „Bury” były wydarzeniem odosobnionym, którego nie można identyfikować z postawą całości polskiego podziemia.

Konferencja została bardzo dobrze oceniona przez uczestników, zarówno zawodowych historyków, jak i uczestniczących w niej kombatanów. Wszyscy zauważyli coraz większą zbieżność opinii historyków polskich i białoruskich na tematy najnowszej historii Polski. Jednocześnie podkreślano potrzebę dalszych debat nad niektórymi, ciągle nie do końca wyjaśnionymi tematami. Ową potrzebę szczególnie wyraźnie widać było w częściach konferencji poświęconych na dyskusję, gdyż żadna z nich nie skończyła się w planowanym czasie. Dyskusja była na tyle ważna i konkretna, że organizatorzy konferencji postanowili w planowanym wydawnictwie opublikować ją w całości.

Na konferencji referaty wygłosili:

11.12. - czwartek

•
Dr Jan Jerzy Milewski (IPN Białystok) - Władze państwowe i społeczeństwo polskie wobec kwestii białoruskiej w końcu lat trzydziestych

•
Dr Marek Wierzbicki (ISP PAN Warszawa) - Białorusini wobec władz sowieckich i Polaków w latach 1939-1941

•
Dr Wojciech Śleszyński (UwB) - Polacy wobec władz sowieckich i Białorusinów w latach 1939-1941

•
Dr Jerzy Turonek (Warszawa) - Stosunki polsko-białoruskie w okręgu białostockim w latach okupacji niemieckiej

•
Dr Henryk Piskunowicz (Fundacja Polsko-Niemieckie Pojednanie) - Polskie podziemie a kwestia białoruska 1941-1944

•
Dr Helena Głogowska (UwB) - Białoruskie życie kulturalne na Białostocczyźnie w latach 1941-1944

12.12. - piątek

•
Prof. dr hab. Eugeniusz Mironowicz (UwB) - Polityka władz PRL wobec Białorusinów. Białorusini wobec władzy ludowej (1944-1956)

•
Piotr Łapiński, Paweł Kalisz (IPN Białystok) - Polskie podziemie niepodległościowe wobec ludności białoruskiej na Białostocczyźnie po 1944 r. (zarys problematyki)

•
Sławomir Iwaniuk (Archiwum Państwowe w Białymstoku) - Represje polskiego podziemia wobec ludności białoruskiej po 1944 r.

•
Tomasz Danilecki (IPN Białystok) - Funkcjonariusze narodowości białoruskiej w PUBP w Bielsku Podlaskim w latach 1944-1956

•
Marcin Zwolski (IPN Białystok) - Rywalizacja zawodowa Polaków i Białorusinów w więziennictwie białostockim po 1944 r.

●
Dr Krzysztof Sychowicz (IPN Białystok) - Władza ludowa a Kościół prawosławny w woj.
białostockim w latach 1944-1956

●
Prok. Dariusz Olszewski (IPN Białystok) - Informacja o śledztwach prowadzonych przez OKŚZpNP
(wątek stosunków polsko-białoruskich)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Białystok